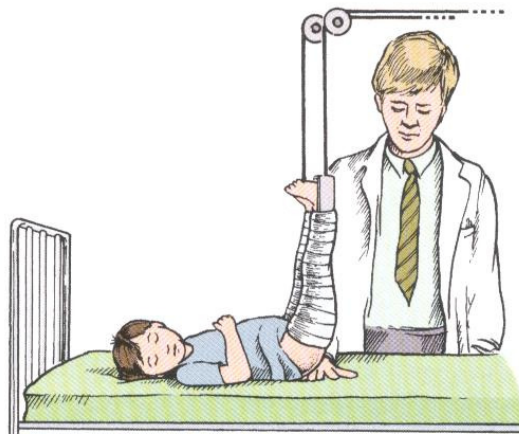

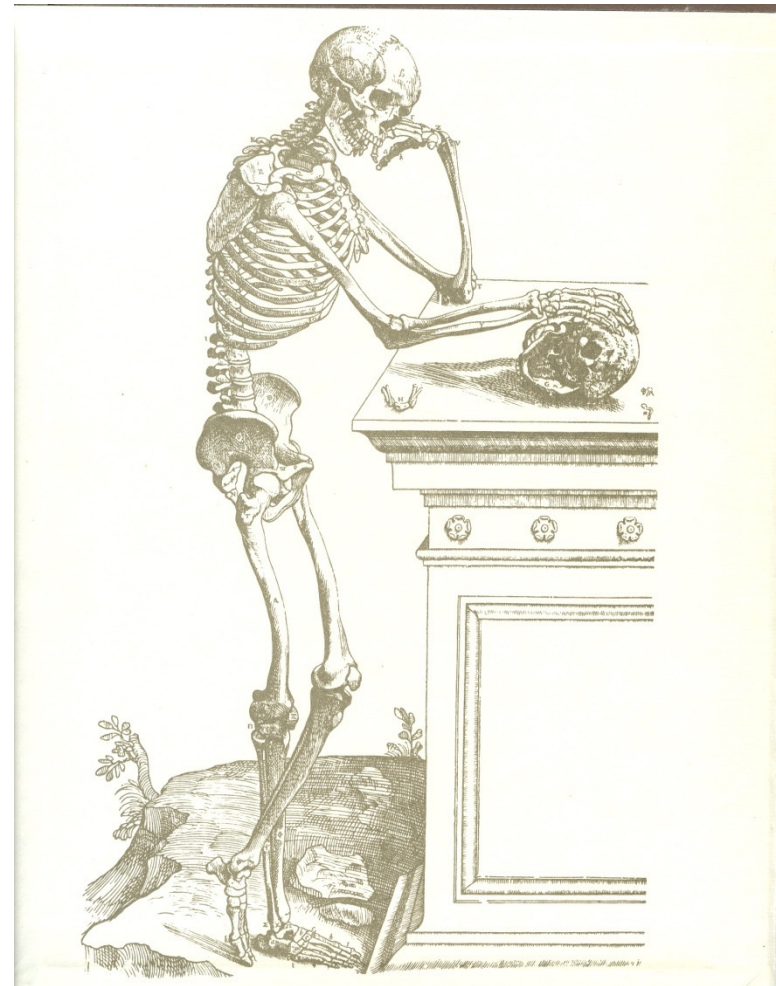
ÁVERKAR Á STODKERFIÐ 1: mar, tognun, liðhlaup, brot

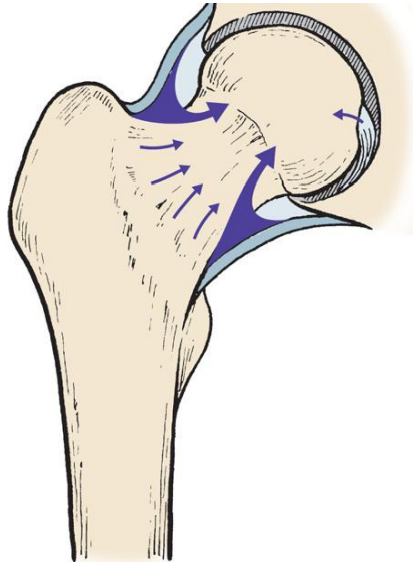
Halldór Jónsson jr

Hvað skiptir máli við áverka!

- Anatomia
- Kraftafræði
- Flokkun áverka
- Meðferð

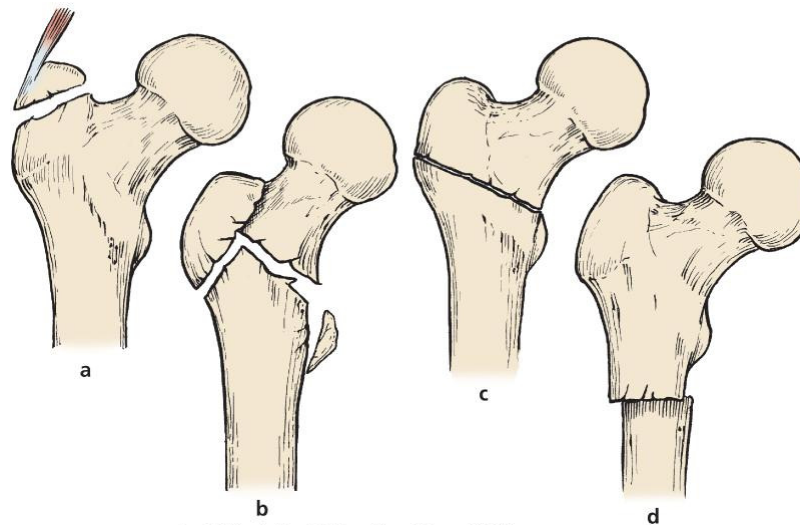

Anatomia

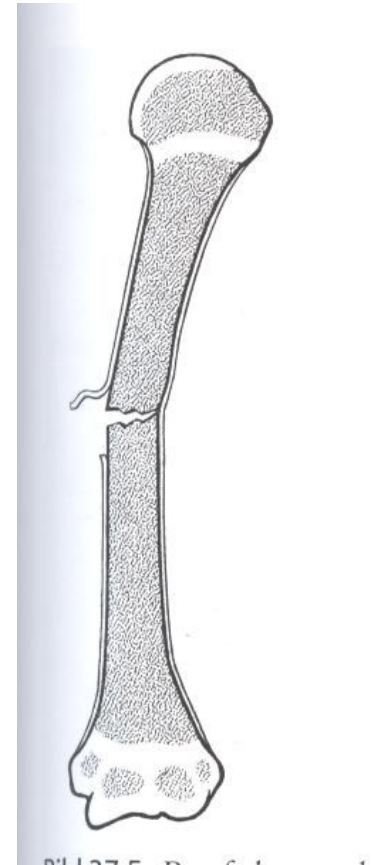
Dandy & Edwards: Essential Orthopaedics and Trauma, 5th Edition.
Copyright © 2009 by Churchill Livingstone, an imprint of Elsevier, Ltd. All rights reserved.

Epiphysa
og liðir

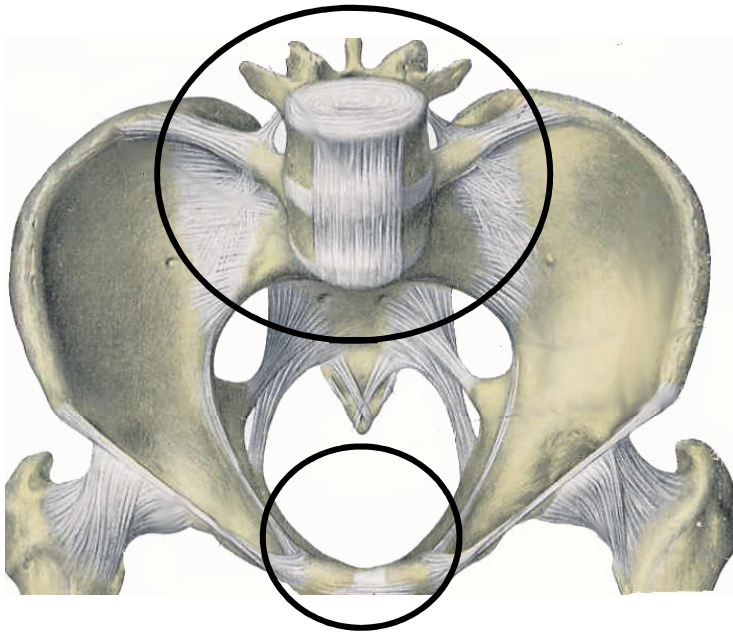
Dandy & Edwards: Essential Orthopaedics and Trauma, 5th Edition.
Copyright © 2009 by Churchill Livingstone, an imprint of Elsevier, Ltd. All rights reserved.

Meta- og
diaphysa

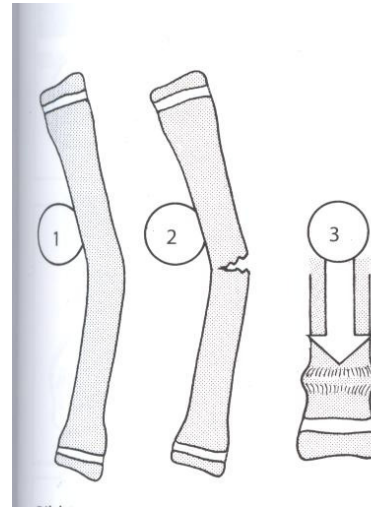

Börn

Kraftafræði

- Álagsöxullinn fer gegnum afturhluta hringsins
- Framhluti hringsins virkar sem stýristöng

Sérstakt brotamynstur barna:

- 1) Bogna
- 2) Brotna á einni hlið
(Greenstick)
- 3) Þjappast saman (Torus)

Flokkun áverka

Kraftur (orka)

Tilurð (með hvaða hætti)

Stöðugleiki (stöðug/óstöðug)

ÁVERKAR: flokkun og skilgreining

Háorkuáverkar:

Miklir kraftar að verki

Lágorkuáverkar :

Litlir kraftar að verki/ - undirliggjandi sjúkdómar

Mjúkvefjaáverkar:

Húð, vöðvar, sinar, æðar og taugar

Stoðkerfisáverkar :

Bein, liðir og liðbönd

ÁVERKAR : flokkun - skilgreining

Háorkuáverkar:

Árekstur bíla á meira en 65 km/klst.

Bílvelta.

Dauðsfall í sama farþegarými.

Aflögun farþegarýmis meira en 30 cm.

Aflögun ökutækis meira en 50 cm.

Sjúklingur fastur í flaki eða tók meira en 20 mín að losa.

Sjúklingur kastast út úr ökutækinu.

Bifhjólaslys þar sem hraði er meiri en 30 km/klst.

Fótgangandi verður fyrir ökutæki á meira en 10 km/klst.

Fall úr 4 metra hæð eða meira.

Fall barns úr tvöfaldri hæð þess eða meira

Lágorkuáverkar - sjúkdómar:

Fall á jafnsléttu

Beinþynning, -cystur, -þreyta, efnaskiptasjúkdómar

Mjúkvefjaáverkar: Compartment syndrome

- Verður við og eftir áverka þegar aukinn þrýstingur skapast innan lokaðs líffærahólfis (compartment).
- Blóð og bjúgur safnast fyrir og verður hærrí en venublóðflæði.
- Þrýstingurinn hindrar að lokum slagæðablóðfæði, sem veldur súrefnisskortri og drepí í vöðvafrumum.

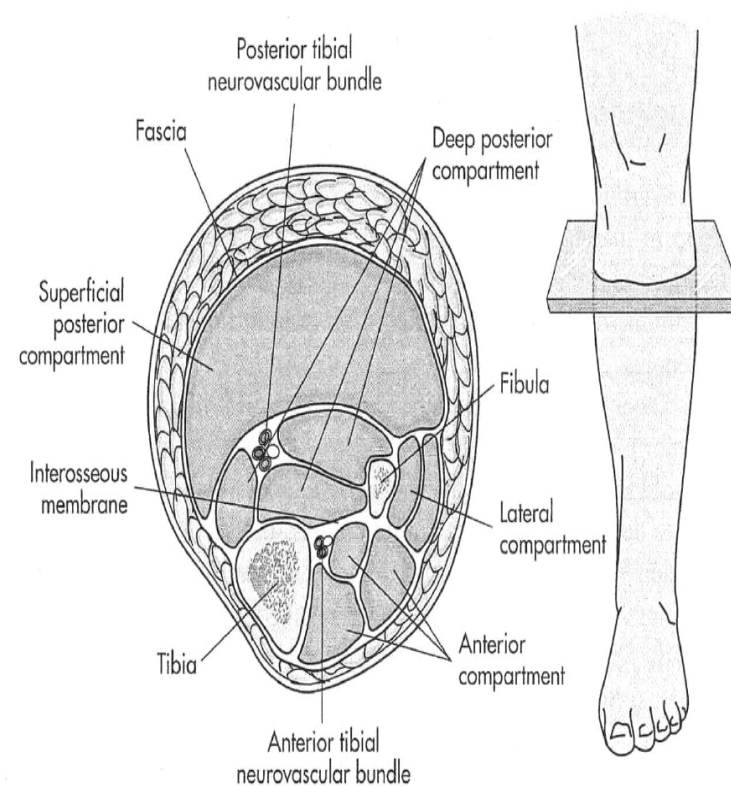

Figure 46-15 Compartments of lower leg.

Einkenni við compartment syndrome

- Verkur sem lætur ekki undan verkjalyfjum
- Passivar hreyfingar valda miklum sársauka

- **Muna 6P:**

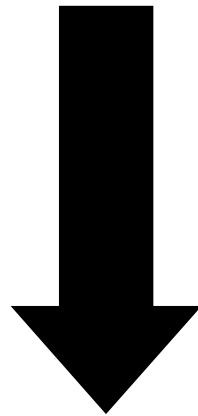
- **P**ain
- **P**ulselessness
- **P**allor
- **P**ressure
- **P**aresthesia
- **P**aralysis

- 0-10 mm Hg er eðlilegur þrýstingur
- 20 mm Hg er óeðlilegt
- **30-40 mm Hg þýðir aðgerð**
- Annars verður .....
- - vöðvadrep á 6 tímum!
- - taugadrep á 24 tímum!

Flokkun stoðkerfisáverka almennt

- A
- B
- C

Vaxandi óstöðugleiki

Vaxandi erfiðleiki

Vaxandi afleiðingar

[AO skeleton](#)

Dæmi: Flokkun áverka á mjaðmagrind

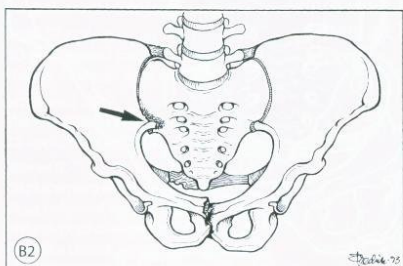
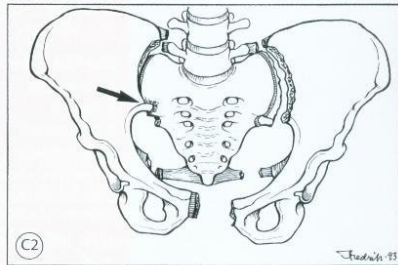
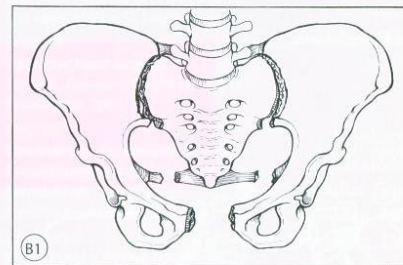
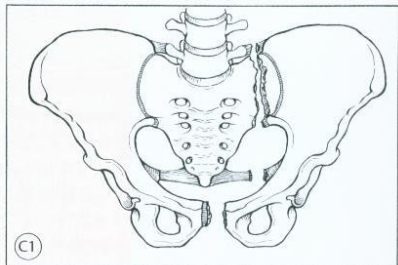
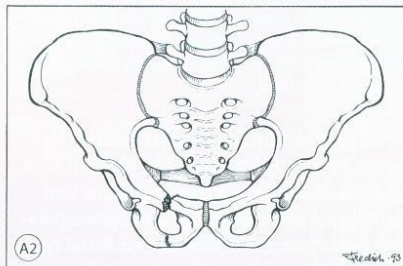
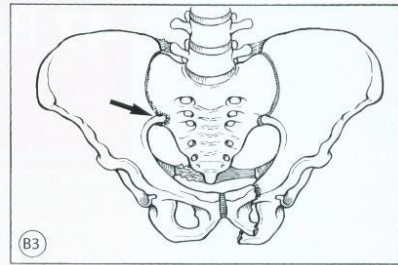
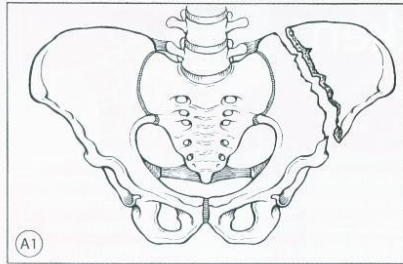

Bild 47:2 Bäckningsfrakturer (indelning enligt Tile).
Beträffande C3 se bild 47:10.

Stabila

- A1 Involverar ej bäckenringen
- A2 Minimalt felställda ringfrakturer

Rotatoriskt instabila, vertikalt stabila

- B1 Open book-fraktur
- B2 Lateral kompressionsfraktur, ipsilateral
- B3 Lateral kompressionsfraktur, kontralateral

Rotatoriskt och vertikalt instabila

- C1 Unilateral
- C2 Bilateral
- C3 Bäckningsfraktur + acetabularfraktur

I. Stöðugir áverkar

A1: Hringur heill

A2: Hringur rofinn, stabill

A3: *Sacrum brot*

II. Óstöðugt í snúning (rot.)

B1: Út; “open book”

B2: Inn; sama hliðin

B3: Inn; hin hliðin

III. Óstöðugt upp-niður (vert.)

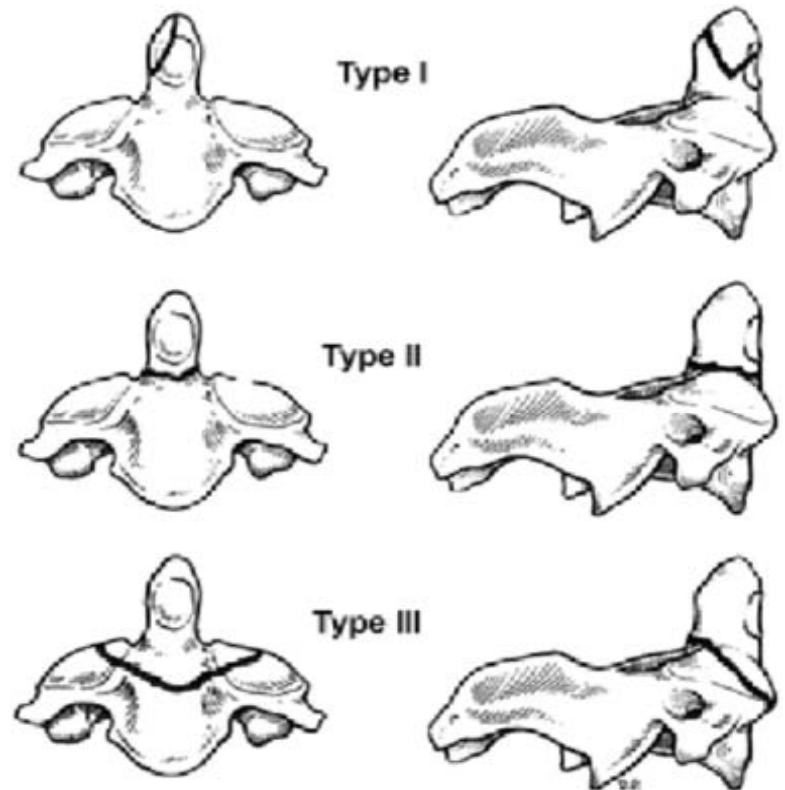
C1: ein hlið

C2: báðar hliðar

C3: *hringur + mjaðmarliður*

Dæmi: Sérflokkun C2 áverka

- **Anderson og D'Alonzo flokkun:**
  - I. Avulsionsbrot (toppur):
Stabílt brot. Ekkert gert (oftast).
(5%)
  - II. Brot í gegnum háls: Óstabílt brot. Hættulegast. Gróa illa.(60%)
  - III. Brot í gegnum corpus C2.
Geta verið stabíl og óstabíl.
(30%)

Dæmi: Sérflokkun brjóst-/lendhryggjaráverka

- **Denis flokkunin** skiptir hryggnum upp í 3 svæði.

- **Anterior hluti:**

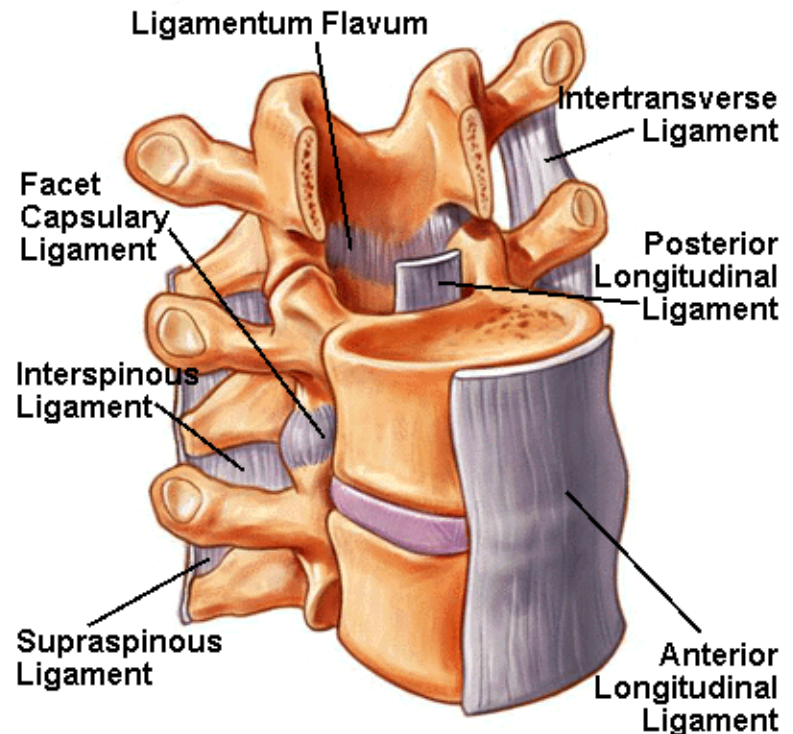
- Ant. hluti corpus vertebrale
- Ant. Longitudinal ligament
- Ant. hluti af annulus fibrosus

- **Mið hluti:**

- Post. hluti corpus vertebrale
- Post. Longitudinal ligament
- Post. hluti af annulus fibrosus

- **Posterior hluti;**

- Post. ligamentous complex
- Post. bony elements

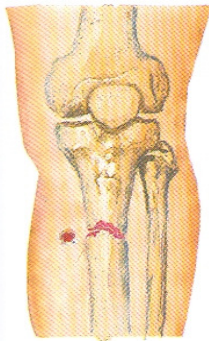
Áverkar á 2 af 3 svæðum er flokkað sem óstabílt brot!

Dæmi: Sérflokkun útlímaáverka

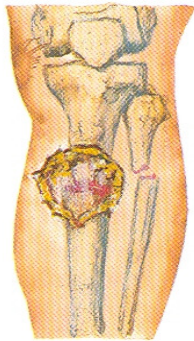
Gustilo og Anderson flokkun opinna brota:

- I. Sár <1cm húðskurður
- II. Sár, 1-10cm húðskurður, án meiri háttar mjúkvefjaskemmda eða mengunar
- IIIA. Sár > 10cm, meiri mjúkvefjaskemmdir og mengun
- IIIB. Meiriháttar mjúkvefja- og beinhimnuáverki
- IIIC. Meiriháttar mjúk- og beinvefja og slagæðaáverki

Figure 9-10: Gustilo and Anderson Classification of Open Fractures

Type I. Wound <1 cm long

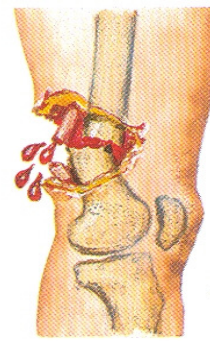
Type II. Wound 1 to 10 cm long but without significant soft tissue stripping, gross contamination, or high-energy fracture patterns

Type IIIA. Wound >10 cm long or lesser skin lesions with gross contamination and/or high-energy fracture patterns. Bone coverage adequate

Type IIIB. Extensive soft tissue stripping that typically needs some type of soft tissue flap for coverage

Type IIIC. Large wound with major arterial injury

F. Netter M.D.
© ION

TAKK!
